

Teele Jõks

Teie 12.08.2024

Meie .12.2024 nr 1-6/24-98/2

**Seisukoht kollektiivse pöördumise
„Iga laps on oluline!“ kohta**

Austatud kollektiivse pöördumise esitajate esindajad!

Täname Teid kollektiivse pöördumise „[Iga laps on oluline!](#)“ (pöördumine) eest. Riigikogu juhatus võttis pöördumise menetlusse 2024. aasta 13. augustil ja suunas selle menetlemiseks sotsiaalkomisjonile.

Pöördumises soovitakse, et lastele ja peredele suunatud toetused muudetak스 proportsionaalseks ja õiglaseks. Samuti nõutakse, et Riigikogu tegutseks viivitamatult, et ühtlustada ja teha õiglaseks toetused erineva suurusega peredele. Kuigi pöördumises ei ole välja toodud, milliseid konkreetseid samme Riigikogult oodatakse, on rõhutatud, et ainuüksi esimese ja teise lapse toetuse võrdsustamine kolmanda lapse toetusega 100 eurole ei tähendaks ühtlustamist ega õiglaseks muutmist.

Riigikogu sotsiaalkomisjon arutas pöördumist kahel korral. Esmalt arutati pöördumist 2024. aasta 4. novembril toimunud istungil ([04.11.2024 protokoll](#)), kus osalesid pöördumise algatajad Teele Jõks ja Merike Seling ning Sotsiaalministeeriumi laste ja pere osakonna perepoliitika juht Kadri Raid. Pöördumist käsitleti ka 2024. aasta 2. detsembril toimunud istungil ([02.12.2024 protokoll](#) [link siia](#)).

Komisjoni 04.11.2024 toimunud istungil sai esmalt sõna pöördumise algataja Teele Jõks, kes laiendas pöördumises toodud mõtteid ja selgitas oma visiooni peretoetuste süsteemi õiglasemaks muutmise osas. Teele Jõksi sõnavõtust jäi kõlama, et lahendus on peamiselt lapsepõhine toetussüsteem, kus valdavaks toetusliigiks oleks piisava suurusega ja astmeline lapsetoetus, kusjuures küsimus on astme suuruses ja selles, kui suur on see vahe erinevate laste vahel. Suuremates peredes peaks olema suurem toetus lapse kohta, aga astmelisus peaks olema tasakaalustatud. Samas ei toetanud Jõks lapsetoetuse vajaduspõhiseks muutmist. Peretoetust näeb Jõks tulevikus vajaduspõhise lisatoetusena nii väiksematele kui ka suurematele peredele.

Sotsiaalministeeriumi esindaja selgitas, et peretoetuste eesmärk on pakkuda lastega peredele tuge laste hooldamise, kasvatamise ja õppimisega seotud kulude katmisel. Universaalne lapsetoetus kõigile Eesti lastele edastab selge sõnumi lastega pere väärtustamisest. Samuti toetab peretoetuste süsteem sündimust ja tunnustab lasterikkaid peresid, kes on põhiseaduse kohaselt erilise kaitse all. Lasterikastes peredes jaguneb sissetulek rohkemate ülalpeetavate vahel, mis vähendab sissetulekut leibkonnaliikme kohta. See tähendab, et suuremate pere majanduslik toimetulek sõltub enam ka sotsiaalsetest siiretest. Sotsiaalministeeriumi esindaja kinnitas, et hetkel ei ole Vabariigi Valitsusel kavas täiendavaid muudatusi peretoetuste süsteemis.

Komisjoni arutelu käigus tõusatus küsimus seoses Teele Jõksi ja Liina Virolaineni algatatud kollektiivse pöördumisega "Peretoetused õiglaseks", mida sotsiaalkomisjon arutas 10.11.2022 ja 06.12.2022. Komisjoni liige soovis teada, kas 2022. aastal esitatud kollektiivne pöördumine on sisult käesolevaga kattuv. Teele Jõks selgitas, et nende esimese kollektiivse pöördumise eesmärk oli perehüvitiste seaduse, perekonnaseaduse ja töölepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu 703 UA menetluse debatti elavdada ja proovida süsteemi võrdsemaks saada. Käesolev pöördumine algatati pettumusest, et president kuulutas eelnõu 703 UA välja, see tundus ebaõiglane. Teele Jõksi arvates on nende kahe pöördumise erinevus selles, et teisel juhul ei olnud eesmärgiks konkreetse eelnõu menetlusse sekkuda, vaid tulevikku vaatavalt kirjeldada, kuidas edaspidi võiks olla korraldatud laste ja lastega perede toetamine.

Komisjon nentis oma 03.12.2024 toimunud arutelul, et peretoetuste süsteemi kujundamine selliselt, et toetamine oleks õiglane, on poliitiliste valikute küsimus. Seadusandjal on siin avar diskretsiooniõigus, mida teostatakse lähtuvalt poliitilistest eesmärkidest. Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis on eesmärgiks seatud viia läbi erinevate peretoetuste ja vanemahüvitise tervikanalüüs, et parandada toetuste ja teenuste eesmärgipärasust (punkt 9.1.3.). Selle analüüsi valmise tähtaeg on 2025. aasta märts.

Tõdeti ka, et võrreldes 2022. aastaga lasterikka pere toetust on juba vähendatud. Riigikogu võttis 14.06.2023 vastu perehüvitiste seaduse ning perehüvitiste seaduse, perekonnaseaduse ja töölepingu seaduse muutmise seaduse muutmise seaduse (17 SE), mille alusel vähendati lasterikka pere toetust kolme kuni kuue lapsega peredele 450 euroni ning seitsme ja enama lapsega peredele 650 euroni kuus. Seega on lõhet erinevate suurustega perede vahel juba ühtlustatud.

Komisjoni 04.11.2024 istungil arutati ka peretoetuste vajaduspõhiseks muutmise küsimust kui järgmist sammu peretoetuste süsteemi muutmisel. Mitmed komisjoni liikmed väljendasid tahet liikuda vajaduspõhiste peretoetuste suunas. Suurimad takistused toetuste vajaduspõhiseks muutmiseks on: 1) leibkonna andmete puudumine ja elukoha ebatäpsus, 2) puuduvad andmed inimestele kuuluvate varade väärtuse kohta ja 3) seaduslikud piirangud automaatsete otsuste tegemisel¹. Nendele probleemidele tuleb vajaduspõhiste peretoetustele üleminekuks riigi IT-süsteemis lahendused leida.

Eelnevat arvesse võttes otsustas sotsiaalkomisjon oma 2024. aasta 2. detsembri istungil pöördumisega osaliselt nõustuda (RKKTS § 152¹² lg 4). Sotsiaalkomisjon nõustus üksmeelselt, et lapsi ja peresid tuleb toetada ja iga laps on oluline. Samas sõltub peretoetuste süsteem poliitilistest valikutest. Komisjon loodab, et pöördumise esitajad on kaasatud ja osalevad ka edaspidi aktiivselt õigusloomeprotsessis.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Madis Timpson

esimees

Teadmiseks: Rahvaalgatus.ee

631 6496 sotsiaalkomisjon@riigikogu.ee

¹ Milliseid Eesti sotsiaal- ja haridusvaldkonna toetusi ja teenuseid tasuks personaliseerida? - Arenguseire Keskus